

ضمائم

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات
پرتال جامع علوم انسانی

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

خوانندگان و ما

همکار دانشمند، آقای مدرسی طباطبائی با ابراز محبتی که نسبت به مجله فرموده‌اند، چند اشتباهی را که در مقاله «اسناد مزار ایوب انصاری»، نوشته آقای حسن قراخانی بنظر ایشان رسیده است چنین یادآور شده‌اند: «نویسنده مقاله مثال را پشت‌نویس فرمان شاه دانسته‌اند در حالی که همیشه فرمان تنفیذ مثال بوده است، به صریح متون آنها. یا ثبت مثال میرزا محمد مهدی صدر اعتماد الدوله را به نام رفیع‌الدین محمد الحسینی حاتمی، (!) و خواندن مهر «محمد مهدی بن حبیب‌الله الحسینی» را بصورت «حبیب‌الله بن محمد المیهنی» (!) و خواندن «ثبت دفتر موقوفات شده» را «تبدیل دفتر موقوفات» و مثال میرزا نجف‌خان بن جعفر صدر را «مثال اسحق محمد جعفر الحسینی» خواندن (جز خطاها در قرائت متون) اشتباهاتی بزرگ، باید باشد.

مجله بررسی‌های تاریخی ضمن ابراز سپاسگزاری از این دقت و امان نظر مخصوص آقای مدرسی طباطبائی انتظار دارد ایشان در آینده هم این‌گونه لطف خاص خود را (مزید بر سایر همکاری‌های ارجمند خویش) دریغ نفرمایند.

خواننده محترمی بنام آقای مهدی غلامی (که متأسفانه نشانی خود را در زیرنامه خویش قید نکرده‌اند) مشخصات یکی از سکه‌های مجموعه خود را به دفتر مجله فرستاده‌اند که گراور آن عیناً درج می‌شود. ایشان در نامه خود خواسته‌اند که:

• ارزش این سکه و اگر چنانچه مشابه او وجود دارد، در مجله نوشته شود.

عین نامه ایشان جهت آقای محمد مشیری که در پژوهشهای سکه شناسی تبحر فراوان دارند فرستاده شد و اینک ضمن چاپ نقشی که آقای غلامی از سکه مزبور و توضیحاتی که فرستاده اند، جواب آقای محمد مشیری که رسیده است ذیلا درج می شود :

مدیر محترم مجله بررسیهای تاریخی

احتراماً- با عرض سلام اینجانب مهدی غلامی علاقه عجیبی به جمع آوری سکه های قدیمی و تاریخی دارم و در کلکسیونم یک سکه بمشخصات پیوست نامه موجود دارم. از حضرت عالی تقاضا دارم- لطفاً ارزش آن و اگر چنانچه مشابه او وجود دارد در مجله مرقوم فرمائید. بی نهایت سپاسگزارم.
باتقدیم احترامات - غلامی

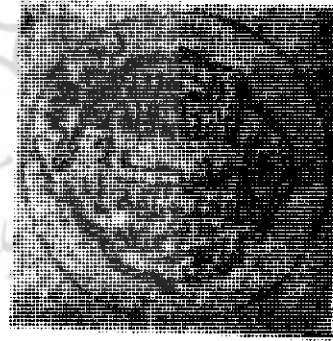
وزن
۱۲٫۵ گرم

قطر
۲۷ میلیمتر

جنس
طلا

پشت سکه

روی سکه

روی سکه : الحمد لله لا اله الا الله محمد رسول الله صلى الله عليه وسلم
ابش بنت سعد ، طوق سائیده شده .
پشت سکه : مرکز سکه نوشته های ایفوری طوق سکه بسم الله ضرب هذا
الدينار بشير از سنه ثلث وثمانين وستمايه.

جوابی که آقای محمد مشیری نوشته‌اند :

• سکه مورد بحث، سکه‌ای است از طلابه وزن ۱۲/۵ گرم (دو مثقال ونیم) و قطر ۲۷ میلی‌متر و بسیار زیبا و زنده است، بطوریکه خود آقای غلامی توانسته‌اند نقش‌های پشت و روی سکه را منعکس سازند مرقوم داشته‌اند که قسمتی از طوق (منظور حاشیه سکه است که در اصطلاح سکه شناسی Margine نامیده می‌شود) سائیده شده. با توجه به اینکه سکه‌های طلا در هیچ دوره‌ای در جریان دادوستد نبوده، مانند سکه‌هایی که از نقره و فلزات دیگر ضرب شده در دسترس مردم قرار نداشته و با توجه به سختی و استحکام طلا باین صورت نمی‌تواند سائیده شود و اگر فکر کنیم که واقعاً سائیدگی در اثر دست گردان شدن و رواج در بین مردم انجام گرفته می‌بایست تمام سطح سکه و پشت سکه سائیده شود نه یک قسمت آن لذا تصور می‌شود که این سائیدگی در اثر سوهان خوردن و برای ره‌سودن مقداری از طلای آن صورت گرفته و این کار متأسفانه تا هنگامی که پول ایران هنوز نیکلسی نشده بود بوسیله برخی افراد سودجوی ناپاک برای ره‌سودن مقداری از طلا یا نقره بوسیله سوهان زدن یا مصرف تیزاب صورت می‌گرفت.

در هر صورت این سائیدگی متأسفانه قسمتی از مطالب حاشیه سکه را از بین برده است. این سکه بطوری که خود آقای غلامی نیز خوانده‌اند مربوط به ایش بنت سعد و در شیراز ضرب شده است ایش خاتون دختر سعد دوم است که از اتابکان فارس (سلفریان) و آخرین ایشان بود. چون دیگر از دوره سلفری مردی نمانده بود، مغول‌ها اتابیکی شیراز را بدختر اتابک سعد بن ابی بکر بن سعد یعنی ایش خاتون سپردند.

ایش خاتون را هولاکو در سال ۶۶۳ به زوجیت پسر خود منکو تیمور در آورد و فارس رسماً ضمیمه دیوان ایلخانان گردید.

وفات ایش خاتون به سال ۶۸۴ در تبریز اتفاق افتاد.

اما جواب پرسش های آقای غلامی. بنده از ایش خاتون سکه‌های طلا

تاکنون سراغ نداشتیم ولی قطعاً وجود دارد و ممکن است سکه های دیگری نیز در مجموعه ها یافت بشود .

این سکه با توجه به وزن طلای آن وزنده بودن خطوط و نقش پشت و روی سکه و یکتا بودن آن به عقیده بنده در بازار طهران اگر عرضه بشود به بهای حداقل سی و پنج هزار ریال قیمت گذاری خواهد شد ولی تا وقتی که نظیر آن پیدا نشده است بیش از صد هزار ریال قیمت دارد .

سکه های نقره اش خاتون در چند نوع ضرب شیراز و ضرب تبریز دیده شده که کم و بیش در مجموعه ها و نزد اشخاص معرفی شده است .

مطلب جالب این است که استاد بزرگ Eduard Von Zambaur در کتاب خود، اش خاتون را در جزو امرا و حکامی قلمداد کرده که سکه ضرب نکرده اند (مراجعه شود به ترجمه کتاب وی بنام « معجم الانساب والاسرات الحاكمة فی التاریخ الاسلامی ، چاپ قاهره ۱۹۵۱ ، ص ۳۵۰) .

ولی خود استاد در تألیف پرارزش دیگر خود بنام Gungen Des Islam Die Münzprä در شرح ضرابخانه های اسلامی که بسال ۱۹۶۸ در ویسبادن به چاپ رسیده در ص ۱۶۳ زیر نام شیراز می نویسد : سلفریان بسال ۶۸۴-۶۸۲ در شیراز سکه زده اند که جز اش خاتون کسی دیگر نمی تواند باشد .
ضمناً بعقیده من خط او یغوری وسط سکه (نام والقباب منکوقا آن) است

پرتال جامع علوم انسانی